

Distelvlinder (Foto: Wolverlei/Martin Stevens)

Dieren en Distels

Tekst: Jan Jaap Boehlé

Distels zijn een fantastische leverancier van zowel nectar als stuifmeel. Het wemelt dan ook van de insecten op bloeiende distels. Vooral vlinders, hommels en bijen met een lange tong weten ze te vinden. Daarnaast zijn er nog veel meer bestjes die van distels leven.

Distels worden maar weinig door zoogdieren gegeten, met dank aan de stekels. Geiten en ezels lusten ze wel. In Winnie the Pooh is Iejoor niet zo blij als Pooh op de distels zit, want het is zijn maaltijd. Ook konijnen eten weleens distels. Jong distelblad is vaak zacht en de stekels zijn nog niet hard en stevig. Vogels zijn dol op de olierijke nootjes van de distel. Putters en kneuen zijn hiervan wel het bekendste voorbeeld.

Distelvlinder

Distels worden graag bezocht door dagvlinders. Zo zag ik op een kapvlakte met veel speerdistels spectaculaire soorten als koninginpage en keizersmantel. Ook

algemene dagvlinders, bijvoorbeeld dagpauwoog, citroenvlinder, gehakkelde aurelia en koolwitje kun je tegenkomen. Vooral als distels op een enigszins luwe plek staan worden veel bezocht. De distelvlinder is een beauty uit Noord-Afrika die je jaarlijks in wisselende aantallen ziet. Het is de enige dagvlinder waarvoor distel waardplant is, dus waarvan de rupsen eten. Tijdens een mooie zomer trekken ze stapsgewijs, in verschillende generaties, naar het noorden. Hoe ver ze komen hangt van de omstandigheden onderweg af. Jaren met zonnig weer en veel zuidenwind zijn gunstig. De vlinder legt eitjes op akkerdistel en soms ook op grote

Rups distelvlinder
(Foto: Jan Jaap Boehlé)

klit en brandnetel. Distelvlinders kunnen hier niet overwinteren, in de herfst trekken ze weer zuidwaarts.

Wilke bijen en hommels

Op distels komen veel verschillende soorten wilde bijen en hommels voor. Een daarvan is de zeldzame distelbehangersbij, die vooral op speerdistel gezien wordt. Meer kans maak je op andere behangersbijen, zoals de gewone behangersbij en grote bladsnijder. Ook verschillende groefbijen, slobkousbij, pluimvoetbij en tal van andere bijen bezoeken distels.

Hommels beperken zich niet tot bepaalde planten. Zij kiezen vooral voor een rijke opbrengst aan stuifmeel en nectar. Daarom zijn distels heel aantrekkelijk. Alle algemene hommelssoorten zijn dan ook ruimschoots op distels te vinden.

Tweejarige distels

De onderlinge gebondenheid van diverse insecten aan distels heeft vaak te maken met de cyclus van de distel. Tweejarige distels moeten telkens een nieuwe groeiplek vinden

en investeren daarom veel energie in hun bloei en zaadvorming. De meeste insecten op tweejarigen voeden zich dan ook in de bloemhoofdjes, die zijn het meest voedzaam. De cyclus van het insect loopt dan gelijk aan die van de distel. Je ziet dit bijvoorbeeld bij een aantal micromotten die de tweejarige distel als waardplant hebben. Ze leggen hun eieren op de nog gesloten bloemknop, de rupsen vreten zich de bloemknop in en eten de zich ontwikkelende zaden. Vervolgens

vreten ze zich een weg in de stengel om daar te overwinteren en te verpoppen. Het distelhermelijntje, de kruiskruidmot, weidemot en het distelknoopvlekje doen dit maar het mooiste voorbeeld is de distelzadelmot. Deze vreet zich de bloem in, daarna door via de stengel naar het rozet om daar te overwinteren. Doordat de plant geen zaad heeft kunnen zetten doet de plant het jaar daarop een tweede poging om te bloeien. De rups vreet zich via de nieuwe stengel omhoog, verpopt en vliegt uit. Een gaatje in de stengel verradert waar dat was.

Vaste distels

Insecten die gespecialiseerd zijn op vaste distels zoals akkerdistel gedragen zich anders. Omdat deze distels vaak meerdere jaren achtereen zich op dezelfde plaats groeien hoeven deze insecten zich veel minder vaak te verplaatsen. Ze kunnen zich veel meer op de stengels en wortels specialiseren. De distelbladroller bijvoorbeeld zit op akkerdistel maar ook op klaver en kruipend stalukruid. De larven boren zich in de

Braamparemoervlinder op speerdistel (Foto: Jan Jaap Boehlé)

Gal van distelgalboorvlieg

wortels, overwinteren en verpoppen daar.

De door distelgalboorvlieg *Urophora cardui* veroorzaakte gallen zijn een stuk opvallender dan z'n veroorzaker. Het boorvliegje is erg klein, maar als je hem eenmaal kent

wel goed herkenbaar aan de vleugels met daarop een zwarte bandering, die wanneer de vleugels tegen elkaar aan staan de Griekse letter omega vormen. De legboor is telescopisch uitschuifbaar en relatief lang. De eitjes worden in het levende plantweefsel van akkerdistel gelegd. Hieruit ontwikkelt zich een opvallende, eivormige gal van een paar centimeter groot. Binnenin zitten verschillende larvenkamers. De larven voeden zich in de gal, overwinteren en verpoppen erin. Tegen de zomer vallen de gallen uiteen en komen de jonge boorvliegen tevoorschijn. Akkerdistels die op vochtige en/of enigszins beschaduwde plaatsen groeien zijn favoriet. Op diverse distelsoorten leven nog meer verschillende boorvliegen.

Nog meer beestjes

Er leven nog veel meer insecten in

Distelbok (Foto: Jan Jaap Boehlé)

of bij distels. De distelbokter, met lange, fraai geringde voelsprietten, legt eitjes in distels maar ook in een aantal andere planten. De larven van de distelgalsnuitkever zitten in de stengels en verraden zich door 3-4 cm grote, geelachtige zwellingen boven de wortelhals. De distelschildpadtor is groen en legt eitjes aan de onderkant van distelbladeren. Het imago en de larf zitten op stengels en bladeren. De larve is bedekt met bestekelde doorns die ze ter camouflage met uitwerpselen en vervellingshuidjes versieren. Op distels zitten ook vaak bladluizen, deze trekken nogal eens mieren aan. Aan de nootjes (zaden) zit een zogenaamd mierenbroodje. Dit verleidt de mieren om de zaden mee te slepen naar hun nest. Zo helpen ze met de verspreiding van het zaad.

Kijken

Neem maar eens de tijd om goed te kijken als je distels ziet staan. De meeste van de genoemde soorten zijn redelijk algemeen en ik kan je verzekeren dat er nog veel meer op rondkruipt. Distels verdienen meer waardering en waar mogelijk een plek in de tuin, juist omdat ze zo'n belangrijke rol spelen als voedselbron en waardplant!

Steenhommel op speerdistel